

Vlaams
Parlement

ingediend op **64** (2016-2017) – Nr. 3
12 juni 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Yamila Idrissi en Cathy Coudyser

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister Sven Gatz

Strategische visienota Cultureel Erfgoed

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Ann Soete, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde,
Herman Wynants;

Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Manuela Van Werde,
Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

Documenten in het dossier:

64 (2016-2017) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

– Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Toelichting door minister Sven Gatz	4
1.	Situering strategische visienota.....	4
2.	Omgevingsanalyse en uitdagingen.....	5
3.	Complementair beleid.....	5
4.	Cultureelerfgoedveld in de toekomst.....	6
4.1.	Toelichting kernbegrippen.....	6
4.2.	Grote lijnen van de veldtekening	7
4.3.	Principes voor duurzame werking	7
4.4.	Functies uitoefenen	8
4.5.	Dienstverlenende rollen opnemen.....	9
4.6.	Dynamische cultureelerfgoedwerking – Projectsubsidies	11
II.	Bespreking	12
1.	Caroline Bastiaens.....	12
2.	Yamila Idrissi.....	13
3.	Cathy Coudyser	14
4.	Jean-Jacques De Gucht	16
5.	Bart Caron	17
6.	Minister Sven Gatz	20
7.	Caroline Bastiaens.....	24
8.	Yamila Idrissi.....	24
9.	Cathy Coudyser	25
10.	Bart Caron	25
11.	Minister Sven Gatz	26
12.	Bart Caron	26
13.	Minister Sven Gatz	27
	Gebruikte afkortingen	28

Op 19 april 2017 gaf Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Media en Brussel toelichting bij de strategische visienota Cultureel Erfgoed.

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde op 20 april 2017 een hoorzitting met Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC, Jan De Maeyer, voorzitter van OCE, en Hilde Plas, staf-medewerker Cultuur en Erfgoed van de VVSG (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 64/2).

De bespreking van de visienota vond plaats op 27 april 2017.

I. Toelichting door minister Sven Gatz

1. Situering strategische visienota

Voor minister *Sven Gatz* de toelichting van de visienota Cultureel Erfgoed aanvat, herinnert hij aan de presentatie van de visienota Kunsten waarbij de gevoeligheden van de kunstensector zich toen op een andere manier veruitwendigden dan op dit moment die van de erfgoedsector. Enerzijds betreurt hij dit omdat men daaruit zou kunnen afleiden dat de erfgoedsector minder belangrijk wordt geacht. Anderzijds kan men daaruit ook besluiten dat dit te danken is aan het afgelopen traject in dialoog met de erfgoedsector. Hij leidt er in elk geval uit af dat het cultuurverschil tussen de kunstensector en de cultureelerfgoedsector groot is, evenals het verschil met de sector van het sociaal-culturele volwassenenwerk.

In het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet van 24 februari 2017 staat voor de allereerste keer een strategische visienota ingeschreven. Op 31 maart 2017 legde de minister deze visienota voor aan de Vlaamse Regering. Hij zal een aantal krachtlijnen uit de visienota toelichten en de visienota situeren ten aanzien van het Cultureelerfgoeddecreet, het ontwerp van uitvoeringsbesluit en het bredere flankerende beleid.

De visienota bevat een eerste deel met een omgevingsanalyse en uitdagingen, een tweede deel over het complementaire beleid en een derde deel over het cultureel-erfgoedveld in de toekomst – hiermee wordt de volgende erfgoedronde bedoeld. Met de visienota wil de minister een aantal klemtonen leggen voor de komende erfgoedronde, zodat de erfgoedactoren weten hoe ze zich kunnen positioneren en welke accenten belangrijk zijn bij het opstellen van hun dossier ter voorbereiding van de subsidieronde.

De minister situeert de visienota ten aanzien van het Cultureelerfgoeddecreet en het ontwerp van uitvoeringsbesluit. In het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet werd er voor de allereerste keer een strategische visienota verankerd, met name in artikel 5. Hij herinnert aan de hoofddoelstelling van het cultureelerfgoedbeleid, namelijk duurzaam en kwaliteitsvol zorgen voor en omgaan met ons cultureel erfgoed.

De visienota omvat de prioriteiten bij de ondersteuning van musea, culturele archiefinstellingen, erfgoedbibliotheken, een organisatie voor immaterieel cultureel erfgoed en cultureelerfgoedorganisaties en lokale besturen die een dienstverlenende rol opnemen. De visienota dient als leidraad voor indieners, beoordelaars, beslissers en opvolgers. Uiteraard moet de visienota samen gelezen worden met het ontwerp van uitvoeringsbesluit bij het Cultureelerfgoeddecreet 2017. Na de eerste principiële goedkeuring op 31 maart doorloopt het ontwerp nog de advisering van de SARC en de Raad van State. Eventueel kan een aantal elementen uit de hoorzitting en de gedachtewisseling in de commissie nog worden meegenomen in het uitvoeringsbesluit. De minister wil in elk geval het werkveld snel genoeg kunnen informeren over hoe zij naar de volgende ronde moeten toewerken.

De minister situeert de nota ten aanzien van het bredere beleid. Een jaar geleden presenteerde hij de conceptnota 'Naar een duurzame cultureelerfgoedwerking in Vlaanderen. Een langetermijnvisie voor cultureel erfgoed en cultureelerfgoedwerking in Vlaanderen' (*Parl.St.* VI.Parl 2015-16, nr. 743/1). De visienota bouwt ook voort op de beleidsnota en beleidsbrieven Cultuur en het regeerakkoord van de Vlaamse Regering. Tegelijkertijd respecteert hij de internationale beleidskaders die voor cultureelerfgoedbeleid in Vlaanderen en Brussel van belang zijn en de deontologische kaders voor cultureelerfgoedprofessionals.

2. Omgevingsanalyse en uitdagingen

Op het eerste deel, met name de omgevingsanalyse, gaat de minister niet uitgebreid in. De cijfers uit de conceptnota werden in de visienota geactualiseerd. Het erfgoedveld is al bij al een vrij stabiel veld.

De minister brengt de voornaamste uitdagingen voor het cultureelerfgoedveld ter herinnering. Naast de bestuurlijke veranderingen, waarbij de afslanking van de provincies de voornaamste is, noemt hij een aantal actuele uitdagingen voor het cultureelerfgoedveld. Ten eerste zijn er de gedeelde noden op het vlak van het collectiebeleid zoals de nood aan systematische collectiewaardering van roerend en immaterieel erfgoed in functie van een doordacht verzamel-, selectie- en afstotingsbeleid. Er zijn de uitdagingen inzake immaterieel cultureel erfgoed vanuit een geïntegreerde erfgoedbenadering met roerend en immaterieel erfgoed. De uitdagingen voor een cultureelerfgoedwerking in het digitale tijdperk zullen worden uitgewerkt in de visienota Vlaams cultuurbeleid in het digitaal tijdperk, die eind 2017 wordt verwacht. Hij vermeldt dat de dienstreis naar Québec in dat kader erg boeiend was. Een laatste actuele uitdaging die de minister detecteert, is de publiekswerking en de participatie in een cultureelerfgoedwerking.

3. Complementair beleid

Het complementaire beleid, beschreven in deel twee van de visienota, werd reeds vermeld bij de bespreking van het decreet. Hierbij focust de minister op de nieuwe afsprakenregeling met de VVSG en de VGC en op de transitie van de provinciale bevoegdheden en taken. De steden en gemeenten en de VGC zijn belangrijke maatschappelijke aandeelhouders in het cultureelerfgoedbeleid en hebben een plaats bij zowel de beleidsvoorbereiding als bij de besluitvorming in het kader van het Cultureelerfgoeddecreet. Een nieuwe afsprakenregeling werd gemaakt en ingeschreven in het Cultureelerfgoeddecreet, met name in artikel 6. Daarin staat enerzijds dat steden en gemeenten via de VVSG en de VGC betrokken worden bij de opmaak van de strategische visienota. De minister heeft zowel de VVSG als de VGC uitgenodigd om hun beleidsintenties kenbaar te maken. In de mate van het mogelijke heeft hij deze inzichten en aanbevelingen geïntegreerd in de visienota. De aanpak in de vorm van een partnerschap is nieuw.

De minister deelt het globale uitgangspunt van de VVSG dat het op termijn wenselijk is om te komen tot een globaal afsprakenkader met de steden en gemeenten en de VGC over een breed gedragen complementair cultuurbeleid tussen de bestuursniveaus. Dit kan en zal wellicht gebeuren zowel bij het aantreden van nieuwe lokale besturen als bij een nieuwe Vlaamse Regering.

In de besluitvorming over werkingssubsidies in het Cultureelerfgoeddecreet worden steden en gemeenten gehoord na de beoordelingsprocedure over werkingssubsidies aan cultureelerfgoedorganisaties op hun grondgebied en ook bij het sluiten van een beheersovereenkomst met cultureelerfgoedinstellingen op hun grondgebied. Deze gesprekken geven de minister de mogelijkheid om een onderbouwde en evenwichtige beslissing te nemen, in complementair partnerschap met de lokale

besturen en de VGC. Dit is reeds een vooruitgang ten opzichte van het juridische kader bij het Kunstendecreet.

Wat betreft de transitie van de provinciale bevoegdheden en taken neemt Vlaanderen de persoonsgebonden bevoegdheden en taken op 1 januari 2018 over van de provincies. Het uitgangspunt van de minister is dat bij het overhevelen van de provinciale middelen voor de culturele bevoegdheden naar Vlaanderen of lokale besturen, die middelen ook ten behoeve van cultureel erfgoed, cultureelerfgoedwerking en cultureelerfgoedorganisaties moeten worden ingezet.

Als het gaat om de regionale indeling en bijhorende werkingssubsidies voor musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken, dan wordt dit gecontinueerd in 2018 en is dit vanaf de nieuwe beleidsperiode 2019-2023 meegenomen in het Cultureelerfgoeddecreet, als een integraal onderdeel van de erfgoedronde voor cultureelerfgoedorganisaties.

De andere provinciale subsidieregelingen, onder andere de projecten, zullen een plaats krijgen in het nog te ontwikkelen decreet over het regionale cultuurbeleid, dat wordt voorafgegaan door een reglement als overgang waarin de diverse culturele projectsubsidies van de provincies een nieuwe plaats krijgen. Het is de bedoeling om voor de zomer duidelijkheid te scheppen over de inhoud van dit reglement. De minister wil met betrekking tot de overname van de provinciale bevoegdheden het veld rust en duidelijkheid bieden over het feit dat hetgeen ze nu van de provincies ontvangen, in 2018 en 2019 zonder meer zal worden gecontinueerd. Het reglement biedt hiervoor het juridische kader, dat een projectoproep voorafgaat.

Wat de provinciale taken betreft, gekoppeld aan subsidies voor het realiseren van Vlaamse beleidsprioriteiten cultureel erfgoed, met name het consulentenschap, de regiefunctie inzake depotbeleid en de bijhorende instrumenten Depotwijzer en erfgoeddatabanken, zal de minister de nodige tijd nemen om deze taken op een goede wijze een nieuwe inbedding te geven op Vlaams niveau. Het regionale wordt onmiddellijk in het decreet en de erfgoedronde meegenomen. De projecten worden gecontinueerd in 2018 en 2019 en zullen in het regiodecreet in 2020 een verdere toekomst kennen. Voor de meer dienstverlenende en coördinerende provinciale taken, is er meer tijd nodig.

4. Cultureelerfgoedveld in de toekomst

De minister gaat in op de prioriteiten en beleidsaccenten voor het cultureelerfgoedveld in de toekomst.

4.1. Toelichting kernbegrippen

Ter opfrissing staan de centrale begrippen van het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet uitgelegd in de visienota.

Cultureelerfgoedwerking is het geheel van taken en processen dat een kwaliteitsvolle zorg voor en omgang met cultureel erfgoed garandeert. Dit is met andere woorden het geheel van functies en rollen.

De vijf functies of basistaken zijn herkennen en verzamelen, behouden en borgen, onderzoeken, presenteren en toeleiden, en participeren, waarbij participeren niet echt nieuw is in de praktijk, maar nu wel expliciet opgenomen is in het decreet.

Een rol is een dienstverlenende taak of cluster van taken in de zorg voor en omgang met cultureel erfgoed, uitgevoerd ter ondersteuning van de functies bij derden, namelijk cultureelerfgoedgemeenschappen, cultureelerfgoedbeheerders en cultureelerfgoedvormers.

4.2. Grote lijnen van de veldtekening

In de nieuwe veldtekening van de cultureelerfgoedsector wordt er een onderscheid gemaakt tussen cultureelerfgoedinstellingen, het brede veld en de dynamische ruimte. Cultureelerfgoedinstellingen zijn een beperkt aantal grote collectiebeherende instellingen met een internationaal en excellent niveau van werking. Zij vormen een voorbeeldfunctie, een uithangbord en een referentiepunt. Hun voortbestaan wordt niet in vraag gesteld.

Het brede veld betreft het merendeel van de huidige structureel gesubsidieerde cultureelerfgoedorganisaties, zowel op landelijk als op regionaal niveau. Het gaat hierbij om organisaties die zowel inzetten op functies als op dienstverlenende rollen. Deze organisaties hebben een redelijke tot grote mate van bestaanszekerheid via meerjarige subsidies. De kwaliteit van hun dossier is bepalend. Dit is een reëel verschil met het Kunstendecreet, waarbij een uitstroom mogelijk is.

De dynamische ruimte omvat de projectmatige initiatieven of impulslijnen die vernieuwing, experiment, ontwikkeling of groei mogelijk maken.

Vlaanderen blijft bevoegd voor het landelijke en het internationale niveau. Vanaf 2018 komt het regionale niveau van de provincies ook terug naar Vlaanderen.

Het lokale cultuurbeleid behoort tot de autonomie van de lokale besturen. Vlaanderen blijft dit ondersteunen via cultureelerfgoedconvenants met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, de kunststeden en de VGC, en dit onder de noemer regionale dienstverlenende rollen.

4.3. Principes voor duurzame werking

De uitgangspunten van het beleid worden in punt 3.1 van de visienota opnieuw kort beschreven. In punt 3.2 geeft de minister toelichting bij de principes die hij belangrijk acht in het kader van de ontwikkeling van een duurzame cultureelerfgoedwerking.

Cultureelerfgoedgemeenschappen zijn de maatschappelijke aandeelhouders of stakeholders of belanghebbenden van cultureelerfgoedorganisaties. De minister verwacht van de erkende en gesubsidieerde organisaties een transparante en proactieve houding naar deze gemeenschappen, met bijzondere aandacht voor vrijwilligers.

Participatie moet volgens de minister meer zijn dan publiekswerking. Participatie kan gezien worden als deelnemen – gebruiken of genieten van een aanbod en diensten – en deel hebben. Als nieuwe functie in het Cultureelerfgoeddecreet ligt het accent op deel hebben of het actief betrekken van mensen, met name vrijwilligers, bezoekers en gebruikers, bij de werking en het beleid.

Diversiteit is de norm. De minister doelt zowel op het betrekken van diverse doelgroepen als op het aandacht geven aan het culturele erfgoed van alle aanwezige groepen en culturen of subculturen in onze samenleving, met het oog op het betrekken van zoveel mogelijk mensen.

Volgens de minister ligt in samenwerking de sleutel om antwoorden te vinden op de vele noden en kansen voor cultureel erfgoed. Het fijnmazige netwerk tussen verschillende actoren, zoals het nu bestaat en verder vorm moet krijgen, is een sterkte van het cultureelerfgoedveld. Het betreft zowel inhoudelijke als organisatorische samenwerking van organisaties.

Cultureelerfgoedwerking is dynamisch. De minister vindt het belangrijk dat organisaties in het licht van een steeds veranderende omgeving, technologische ontwikkelingen en verwachtingen uit de samenleving voortdurend ontwikkelen en evolueren. Hij verwacht van organisaties dan ook dat ze voldoende tijd en ruimte voorzien voor competentieontwikkeling en kennisdeling.

Een ander principe voor een duurzame werking betreft de omgang met digitale technologie als aanjager van innovatie. In de visienota 'Een Vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk', die de minister tegen het einde van 2017 zal presenteren, voorziet hij een cultuurbreed netwerk van spelers en instrumenten die de stapsgewijze transitie naar het digitale tijdperk zullen faciliteren. De beslissingen die hij in het kader van de grote erfgoedronde zal nemen, worden mogelijk mee beïnvloed door de implementatie van deze visienota, op een redelijke manier. De visienota over het digitale cultuurbeleid is een horizontale nota om meerwaarde voor cultuur, participatie en culturele uitstraling te realiseren.

De minister verwacht ook een doordacht en transparant financieel en zakelijk beleid. Naast de dotaties en subsidies van overheden, vindt hij blijvende aandacht voor de uitbouw van aanvullende financiering belangrijk. Elke cultureelerfgoedorganisatie moet ook werk maken van een degelijke, transparante en realistische begroting. Uiteraard gelden ook hier de principes van goed bestuur.

4.4. Functies uitoefenen

Wat de functies betreft, heeft de minister ervoor gekozen het kwaliteitslabel te behouden, net als in de vorige decreten. Zoals in de beleidsnota Cultuur (*Parl. St. VI. Parl. 2014-15, nr. 126/1*) al aangegeven werd, is het voor deze erfgoedronde de ambitie om prioriteit te geven aan een inhaalbeweging voor de versterking van de collectiewerking en de uitvoering van de functies bij musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken. De minister herhaalt zijn inspanningsverbintenis die hij moet waarmaken op het ogenblik dat de dossiers ingediend worden. Hij weet dat hij daarbij de steun krijgt van de commissie. Het best mogelijke antwoord moet hierop worden gevonden. Er is wel degelijk een inhaalbeweging nodig.

Van deze collectiebeherende organisaties verwacht de minister dat ze volop en voornamelijk inzetten op een duurzame en kwaliteitsvolle uitbouw en uitvoering van alle basistaken rond hun collecties. Hij verwacht ook dat ze, waar relevant, de functies voor immaterieel erfgoed opnemen vanuit hun collectieprofiel.

Het decreet bevat de ondersteuning van een aparte ICE-organisatie voor het uitvoeren van functies met betrekking tot immaterieel cultureel erfgoed. Dit ontslaat de andere spelers niet van hun rol of ambities op dit vlak binnen hun eigen werking.

De aanduiding van de cultureelerfgoedinstellingen gebeurt binnen de erfgoedronde, zij het dat het KMSKA en het M HKA als instellingen van de Vlaamse Gemeenschap automatisch zullen worden aangeduid. Naar analogie van het Kunstendecreet verwacht de minister dan ook een excellent dossier.

De criteria voor cultureelerfgoedinstellingen worden nader bepaald in het uitvoeringsbesluit. De minister verwacht van deze instellingen een internationaal niveau, maar ook dat ze zich ten dienste stellen van het brede veld tot op het lokale niveau. Men streeft daarbij naar een evenwicht tussen meer focus op grootschaligheid en het internationale netwerk enerzijds en een fijnmazige structuur in Vlaanderen anderzijds.

De eerste functie is verzamelen en herkennen. Aandacht voor de collecties en het collectiebeleid betekent het systematisch waarderen, zowel met het oog op

verwerving als in functie van mobiliteit van collecties en afstoting. In welk erfgoed de samenleving moet investeren opdat dit voor de huidige en toekomstige generaties behouden blijft en bruikbaar en zichtbaar is, is misschien wel de moeilijkste vraag. Deze belangrijke vraag zou op termijn moeten resulteren in een Collectie Vlaanderen.

De tweede functie is behouden en borgen. De aandacht gaat uit naar de kwaliteit van de infrastructuur, zowel analoog als digitaal, zowel van presentatie- als depotruimten.

De derde functie is onderzoeken. Ook op het vlak van onderzoek naar de verschillende betekenissen en waarden van de collecties cultureel erfgoed is een inhaalbeweging voor het culturele erfgoed noodzakelijk. Daarbij hecht de minister veel belang aan de wijze waarop de resultaten en de inzichten worden gedeeld, niet enkel met peers maar met de hele samenleving.

De vierde functie is presenteren en toeleiden. Voor het valoriseren van de collecties naar het publiek is het belangrijk dat organisaties zowel verdiepend als verbredend werken. Bijzondere aandacht dient daarbij te gaan naar moeilijk bereikbare of nog niet bereikte doelgroepen. Voor het in kaart brengen van het publiek zijn zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens van belang. Voor een kwalitatief zicht op het bereikte publiek is publieksonderzoek erg belangrijk.

De vijfde functie gaat over participatie. Het deelhebben is terecht benoemd als een afzonderlijke functie. De minister vindt het belangrijk dat organisaties hierover een visie ontwikkelen, dat ze in de uitvoering van alle basistaken kijken waar ze mensen kunnen betrekken – met bijzondere aandacht voor vrijwilligers en specifieke doelgroepen.

4.5. Dienstverlenende rollen opnemen

Men onderscheidt dienstverlenende rollen op het landelijke en op het regionale niveau. De visienota gaat uitvoeriger in op het opnemen van een dienstverlenende rol op landelijk niveau onder andere omwille van het regietraject dat de administratie in opdracht van de minister uitvoerde. Dit is een belangrijk nieuw element dat bij de bespreking van het decreet nog niet volledig was afgerond. Het is goed dat de resultaten en de manier waarop het regietraject is opgezet in de visienota zijn verwerkt.

De minister situeert het regietraject. Met het Cultureelerfgoeddecreet continueert hij de uitbouw van een netwerk van landelijke dienstverlenende actoren die expertise ontwikkelen, uitwisselen en delen ten gunste van de cultureelerfgoedwerking in alle maatschappelijke domeinen. De nood aan gespecialiseerde erfgoedexpertise en ondersteuning blijft immers nog steeds groot, bij grotere maar vooral ook bij kleinere cultureelerfgoedvormers, -beheerders en -gemeenschappen binnen en buiten het cultureelerfgoedveld.

Door de integratie binnen één deelinstrument wil hij de veldtekening vereenvoudigen en de dienstverlenende rol duidelijker definiëren en benoemen als een volwaardig onderdeel van een cultureelerfgoedwerking. Hij wil daarom ook collectiebeherende organisaties hiervoor apart honoreren indien ze hier via een afzonderlijke cel extra op inzetten.

Het regietraject liep van de zomer 2016 tot februari 2017. Aan de cultureelerfgoedorganisaties werd gevraagd om de erfgoednaden in kaart te brengen, mogelijke dienstverlenende rollen te definiëren en te kijken waar complementariteit, samenwerking of afstemming mogelijk zijn. Op basis van een analyse werden gesprekken gevoerd met de organisaties, zowel individueel als in groep. De uitgangspunten

waren het vermijden van inhoudelijke en financiële versnippering en het waar mogelijk vergroten van de slagkracht van de sector via schaalvergroting en krachtenbundeling. Dit traject was geen voorafname op een subsidiebeslissing, maar de resultaten ervan zullen de beleidsbeslissingen wel mee onderbouwen.

De minister licht de algemene kenmerken van een landelijke rol toe. Het uitgangspunt blijft dat per dienstverlenende rol op landelijk niveau slechts een organisatie ondersteund wordt. Een dienstverlenende rol op landelijk niveau kan niet worden opgenomen ter versterking van de eigen werking of netwerking. Een dienstverlenende rol op landelijk niveau moet inspelen op een aantoonbare, duidelijk afgebakende, complexe of grootschalige cultureelerfgoednood in Vlaanderen. De doelgroep moet voldoende breed zijn – zowel professionele als niet professionele actoren binnen en buiten het cultureelerfgoedveld – en er moet een voldoende kritische massa zijn. Men mikt niet op niches. De dienstverlenende organisatie is een knooppunt van kennis en expertise, die actief uitgebouwd en ontwikkeld wordt, zich inschakelt in een breed netwerk met oog voor verwante spelers binnen en buiten het veld, ook op het lokale en regionale niveau.

Wat betekent een dienstverlenende rol voor de landelijke organisaties, en meer specifiek voor de collectiebeherende organisaties? De minister verwacht dat musea, archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken vooral inzetten op het uitvoeren van de functies. Het opnemen van een rol is bijkomend en geenszins verplicht. De rol overstijgt de uitoefening van de functies. Als collectiebeherende organisaties een rol willen opnemen, dan moet die verband houden met de aanwezige competenties en expertises en vanuit een afzonderlijke cel in de organisatie worden aangeboden.

Wat betekent een dienstverlenende rol voor elke afzonderlijke, landelijke organisatie? Niet-collectiebeherende, afzonderlijke organisaties blijven in aanmerking komen. De minister verwacht voldoende schaalgrootte, minstens een landelijke reikwijdte en een duidelijke meerwaarde doordat er een grote of complexe erfgoednood wordt gelenigd. Al voor en zeker tijdens het regietraject en de gesprekken werd er bij sommige bestaande organisaties aangestuurd op fusievorming. Anderen moeten verbreden of zich heroriënteren. De gesprekken waren intens en hebben tot een aantal nuttige, bijkomende inzichten en contacten tussen de organisaties geleid.

Vanuit een partnerschap een rol opnemen kan, maar het is een organisatie die de aanvraag indient en de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid draagt. Een schriftelijke overeenkomst bekrachtigt het partnerschap.

De minister gaat in op de inhoudelijke prioriteiten bij de landelijke dienstverlenende rollen. Op basis van de resultaten van de bevraging van het regietraject en de gesprekken, wil hij voor de komende beleidsperiode de prioritaire inhoudelijke noden benoemen waarrond een landelijke dienstverlening verantwoord kan worden.

De prioriteiten situeren zich op drie niveaus: thematische erfgoednoden, erfgoedtechnische noden en een rol ten aanzien van de noden in een deelsector.

Met werkingssubsidies voor dienstverlenende rollen op regionaal niveau wil de minister de verbinding maken tussen het lokale, het regionale en het Vlaamse niveau en het fijnmazige netwerk verder ontwikkelen. Het instrument van de cultureelerfgoedconvenants heeft zijn merites bewezen. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de VGC komen in aanmerking. De kunststeden kunnen deze rol ook opnemen, ofwel eveneens vanuit een intergemeentelijk samenwerkingsverband, ofwel vanuit een collectiebeherende organisatie. Het is belangrijk dat ook zij inzetten op de ondersteuning van actoren in de bredere regio.

Voor de dienstverlenende rollen op regionaal niveau geldt een andere timing. Een nieuwe aanvraag wordt ingediend in 2020 voor de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden of in 2021 voor de VGC. Het is dan ook belangrijk om in de beleidsnota Cultuur 2019-2024 voldoende aandacht te schenken aan beleidsprioriteiten voor dit instrument en de link te maken met de andere erfgoedspelers.

De voorwaarde voor een dienstverlenende rol op regionaal niveau blijft in de eerste plaats de aanwezigheid van voldoende cultureel erfgoed en cultureelerfgoedbeheerders die een afzonderlijke dienstverlenende rol verantwoorden. Daarnaast geldt een werkingsgebied dat tenminste 85.000 inwoners omvat, behalve als het samenvalt met het werkingsgebied van een erkende intergemeentelijke onroerend-erfgoeddienst. De cultureelerfgoedcel is hierin de coördinerende of de initiërende actor. Hij verwacht hier, zoals elders, dat er stappen vooruitgezet worden op het vlak van cultureelerfgoedwerking, vooral inzake de zorg voor en omgang met cultureel erfgoed dat niet in professionele bewaarinstellingen is ondergebracht.

Dat ook hier samenwerking en netwerking met zowel lokale, regionale als Vlaamse stakeholders cruciaal zijn, lijkt hem vanzelfsprekend.

De zorg voor het religieuze erfgoed is een thema waarbij het lokale bestuursniveau een evidente partner is.

4.6. Dynamische cultureelerfgoedwerking – Projectsubsidies

De minister wil zich ook engageren om voldoende middelen te genereren voor de ondersteuning van projecten omdat ze dynamiek en vernieuwing stimuleren.

Voor landelijke of internationale cultureelerfgoedprojecten zijn er de volgende inhoudelijke accenten: waardering van cultureel erfgoed, participatie, erfgoedprojecten in of met andere beleidsdomeinen, een opstap naar landelijke indeling of aanduiding als cultureelerfgoedinstelling, internationale ambities of de ontwikkeling van een nieuwe dienstverlenende rol.

De mogelijkheid bij deze projectsubsidies tot cofinanciering voor internationale projecten blijft behouden met het oog op het stimuleren van deelname aan internationale initiatieven en subsidieprogramma's bijvoorbeeld voor Europese programma's.

Bij tussenkomsten voor internationale uitwisseling gaat het om het mogelijk maken van langdurige werk- en leerervaringen in het buitenland. De minister wil hiermee een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het specifieke vakmanschap van diverse erfgoedwerkers.

Tot slot licht de minister een aantal elementen toe die niet expliciet in het decreet en de visienota aan bod kwamen, maar nog steeds een plek hebben in het cultureelerfgoedbeleid. Hij noemt uitdrukkelijk het steunpunt FARO, de belangenbehartiging, de versterking van het topstukkenbeleid en de actualisering van het ICE-beleid. Verder gaat het om verbindingen met andere instrumenten, visieteksten of beleid die voor cultureel erfgoed en deze organisaties belangrijk zijn, zoals het vrijwilligersbeleid, de partnerprojecten, het geïntegreerde tijdschriftenbeleid en de hefboomprojecten Toerisme.

Bart Caron, voorzitter, dankt de minister voor zijn toelichting en voor de duidelijkheid die hij toevoegt aan de tekst en het uitdrukkelijke engagement op een aantal punten. Hij acht het ook nuttig om het ontwerp van het besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het Cultureelerfgoeddecreet van 24 februari 2017 verder mee te behandelen.

II. Bespreking

1. Caroline Bastiaens

Caroline Bastiaens stipt aan dat het erfgoedlandschap heel snel evolueert. Kort na de goedkeuring van het decreet ligt de strategische visienota voor en het ontwerp van het uitvoeringsbesluit komt ook geregeld aan bod. De timing voelt krap aan, maar dat is te wijten aan de gemaakte keuzes. Daarover wil men de minister nog aan het denken zetten.

Er zijn nog onduidelijkheden en onzekerheden. De visienota bakent de beleidsprioriteiten in het kader van het nieuwe Cultureelerfgoeddecreet af. De nota is dan ook richtinggevend voor verdere beoordeling van subsidieaanvragen en het uitstippen van het globale erfgoedbeleid van de volgende jaren. CD&V is vrij tevreden met de gemaakte keuzes. De bezorgdheden zijn al gemeld en men gaat ervan uit dat de vraag om overleg wordt aangenomen en de dialoog met de sector en de lokale besturen wordt aangevat.

Een specifieke bekommernis is de keuze voor kwantitatieve criteria. Bezoekerscijfers mogen in digitale tijden niet langer de ultieme maatstaf zijn. CD&V vraagt aandacht voor de suggesties voor alternatieven.

Er is ook begrip voor het feit dat niet alle dossiers in één beweging kunnen worden aangepakt. De depotsubsidies in het nieuwe FoCI-reglement worden echter geschrapt op het ogenblik dat de provincies die taak niet langer mogen opnemen en dat er nog geen zicht is op een depotbeleid in de toekomst. De noden ter zake zijn zeer groot. CD&V sluit zich dan ook graag aan bij de vraag naar perspectieven.

Daarnaast vraagt Caroline Bastiaens ondersteuning van het lokale erfgoedbeleid. Extra middelen zijn nodig opdat nieuwe erfgoedconvenants mogelijk zouden zijn. Zonder extra budget lijkt de werking van de bestaande erfgoedcellen in het gedrang te komen. Ook het erfgoedbeleid in regio's die nog buiten de werkingsgebieden van een erfgoedcel vallen, hebben volgens haar recht op ondersteuning. Die lokale besturen en vrijwilligers willen op kwaliteitsvolle wijze met het erfgoed omgaan. Ze hebben een cruciale rol in het betrekken van de burger bij het eigen erfgoed. CD&V vraagt daarom om hen niet te vergeten. Vlaanderen mag niet enkel oog hebben voor de topstukken, maar moet het leven van elke Vlaming van cultuur zien te doordringen. De kleine lokale erfgoed-vzw's staan zwak in het decreet.

Wat betreft de toekomstige cultureelerfgoedinstellingen vraagt CD&V om het onderscheid met de landelijke organisaties scherper te stellen qua verwachtingen en erkenningsvoorwaarden. Als een erfgoedinstelling jaarlijks 100.000 bezoekers moet bereiken, dan komen een twintigtal musea en een aantal culturele archiefinstellingen in aanmerking. Caroline Bastiaens meent dat de erkenning een meerwaarde moet bieden zowel voor de instelling zelf als voor de hele sector. Men wil vooral meer denken in termen van kwalitatieve criteria en prestaties. De sector is daartoe volgens haar ten volle bereid.

Een andere verwachting van de sector is dat er een visie wordt ontwikkeld over digitalisering, de vrijwilligerswerking, de invoering van de stockverzekering en de indenniteitsregeling. Het ontbreken van die beleidsinstrumenten is eerder al aangestipt als een gemis. CD&V wil graag meewerken aan vooruitgang ter zake om tot een allesomvattend erfgoedbeleid te komen.

In het kader van de vragen die er nog zijn over het immateriële erfgoed pleit Caroline Bastiaens bij de minister voor realisme en het bouwen van bruggen naar het roerende en misschien ook het onroerende erfgoed.

2. Yamila Idrissi

Yamila Idrissi trok al aan de alarmbel toen het decreet werd besproken. Zij vond toen dat alles te snel ging en het geheel onvoldragen was. Dat gevoel leeft nu ook bij de visienota en het uitvoeringsbesluit. Ze heeft de hoop op een visie voor het erfgoed van de 21ste eeuw al opgegeven. De hoorzitting heeft die houding volgens haar bevestigd. De visienota werd daar door de relevante organisaties en instanties sympathiek genoemd. De nota wordt niet echt als strategisch beschouwd, maar veeleer als een voortgangsnota. Er zou geen wervende visie in vervat zitten en er worden geen duidelijke keuzes gemaakt. Zij voelt het ook zo aan en betreurt het. De visienota moet immers als instrument dienen voorbij toekomstige aanvragers. Dergelijk instrument moet de handvatten aanreiken om prioriteiten in de praktijk om te zetten. Ze hoopt dat die handvatten er alsnog komen, ofwel via amendering van de visienota om duidelijke keuzes te integreren, ofwel op een ander moment.

Yamila Idrissi stelt dat men niet kan spreken van een gebrek aan kennis van zaken, noch is het zo dat de uitgangspunten fout zouden zijn. Ze mist gewoon elementen voor de toekomst. Dat vraagt om duidelijkheid over de prioriteiten, vooral met het oog op de handvatten die nodig zijn om het gewenste beleid te verzekeren. Ook inzake complementair beleid ontbreekt nog heel wat.

Een visie op digitalisering is pas te verwachten eind 2017, als de aanvragen al zijn ingediend. Hoe kan men verwachten dat organisaties er in hun dossiers rekening mee houden, zonder te weten wat de krachtlijnen in het beleid ter zake zijn? Er is al een regieplan van de Vlaamse Regering rond digitalisering. Ze vraagt waarom de minister er niet naar verwijst.

Op 1 januari 2018 is er de provinciale oefening rond het depotbeleid. Yamila Idrissi vraagt wat men mag verwachten. Niets is duidelijk. Wat de bovenbouw betreft, zou FARO niet bang hoeven te zijn, omdat alles in de oefening ter zake zal worden meegenomen. Maar het is vooralsnog niet bekend wat de rol van een steunpunt zal zijn en welke wijzigingen er komen. Het is dus wachten op beslissingen, hoewel dat allemaal een belangrijke rol heeft in een toekomstig erfgoedbeleid.

Ook het internationale luik is een speerpunt, maar is tegelijk weinig uitgewerkt.

Er zijn geen zekerheden voor regionaal en lokaal beleid, dienstverlenende en collectiebeherende organisaties die geen lokaal bestuur als inrichtende macht hebben, de erfgoedcellen enzovoort.

De indemniteitsverzekering is niet eens opgenomen. Er was in de voorgaande legislatuur een decreet zo goed als klaar. Komt het nog aan bod in de lopende legislatuur?

Yamila Idrissi begrijpt dat de budgetten er pas kunnen zijn bij een volgende begrotingsronde, maar in de voorgaande legislatuur heeft de minister met de hand op het hart aan de sector een inhaalbeweging beloofd. Last minute gebeurde dat niet. Hoe kan de minister garanderen dat er een globale budgettaire inhaaloperatie komt voor de basiswerking? Wat kan men verwachten omtrent de bijkomende financiering voor bijkomende prioriteiten? Ze verwacht dan meer dan een loze belofte. Ze mist bovendien inzicht in het totale financiële plaatje, waaronder ook de financiering van het steunpunt, de projectmiddelen, andere en complementaire middelen thuishoren.

Met betrekking tot het uitvoeringsbesluit is de timing heel krap. Organisaties die subsidies verliezen, staan voor een heel moeilijk haalbare opzegperiode van zes maanden. Yamila Idrissi hoopt dat de minister bereid is om te luisteren naar hun

zorgen en verwacht toch aanpassingen. Er zijn ook geen overgangsmaatregelen voor organisaties die geen subsidie ontvangen. De timing is problematisch.

Ook bij de afstemming van de adviezen rijzen vragen en er wordt gewezen op het belang van competente beoordelaars. Bij het repliekrecht zou het uitvoeringsbesluit een degelijke invulling moeten geven aan het begrip 'feitelijke onjuistheden'. Dit is te veel voor interpretatie vatbaar. Men betreurt ook dat er geen verhaalrecht is bij de beoordeling van de beleidsplannen.

Tot slot vreest Yamila Idrissi voor een toename van de planlast. Ze hoopt dat de minister haar bezorgdheden en die van de sector meeneemt.

3. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser spreekt in eerste instantie haar waardering voor de visienota uit. Het traject omvat de conceptnota, het decreet, het regietraject en de visienota. Het wordt alsmaar concreter. Dit is te danken aan de minister, het kabinet, de administratie, de sectorraad, de VVSG en alle spelers en instellingen die eraan hebben meegewerkt. Het verheugt haar dat ook de SARC een algemeen positieve beoordeling aan de nota geeft. Haar fractie sluit zich daarbij aan. Er is een degelijke onderbouwing. Er vond afstemming plaats op basis van de bezorgdheden van de sector. Het participatieve traject zorgt voor vooruitgang.

Toch is er een aantal losse eindjes. De erfgoedsector ziet zich geconfronteerd met heel wat uitdagingen, losstaand van het Cultureelerfgoeddecreet. De verwachtingen zijn hoog. Voor de erfgoedronde van 2018 wil men een groeiperspectief bieden. Het belangrijkste is nog altijd de budgettaire inhaalbeweging. In de nota van de Inspectie Financiën leest ze dat dit een kost betekent van 5,1 miljoen euro voor een volwaardige uitvoering van het decreet. Cathy Coudyser meent dat iedereen daarop moet inzetten, zij het met de nodige realiteitszin.

Ze somt een aantal werven op die voor de cultureelerfgoedsector van belang zijn, parallel met de decretale oefening en de uitwerking, met name de bovenbouw, de digitalisering, het decreet Regionaal Cultuurbeleid, het depotbeleid, het consulentenschap en de aanvullende financiering. Er is nood aan stappen voorwaarts en duidelijkheid ter zake.

Voor het complementaire beleid is N-VA zeer tevreden met het decreet waarin de nieuwe afsprakenregeling met de VVSG en de VGC is uitgewerkt. Het garandeert de betrokkenheid, niet enkel bij de visienota, maar ook in het kader van de beoordelingsprocedure over de werkingssubsidies. De SARC merkte naar aanleiding van het voorontwerp van decreet wel op dat men zich ervoor moet hoeden dat instellingen met een publieke inrichtende macht een groot voordeel kunnen verkrijgen ten opzichte van de cultureelerfgoedorganisaties die als vzw opereren. De minister repliceert daarop in de memorie van toelichting dat hij daarvoor oog zou hebben en het zou voorkomen. Ze vraagt hoe hij dit zal doen.

Een ander element is de transitie van de provinciale bevoegdheden en taken. Cathy Coudyser acht enige spoed raadzaam inzake de warme overdracht. Specifiek voor de cultureelerfgoedorganisaties en de daarbij horende werkingssubsidies biedt het Cultureelerfgoeddecreet intussen wel een oplossing. Voor onder meer het consulentenschap en het depotbeleid is het wachten op een concrete visie. Uiterlijk tegen het einde van de volgende decretale beleidsperiode – tegen 2023 – moeten er heldere afspraken zijn over wie welke verantwoordelijkheden opneemt vanuit de regie op Vlaams niveau. Die regierol moet daar ook blijven. Ze vindt het lovenswaardig dat de nodige tijd wordt uitgetrokken voor afstemming. Hoe wordt er evenwel bijkomend naar oplossingen gezocht op korte en middellange termijn?

Een ander bijzonder aandachtspunt is de toekomst van de provinciale digitale databanksystemen. Ze moeten goed doorgelicht worden om te oordelen over de plaats die ze moeten krijgen in het operationeel netwerkmodel dat men aankondigt in het kader van een digitaal ecosysteem. Hoe kan dat op korte en middellange termijn aangepakt worden?

Cathy Coudyser gaat in op de relatie met andere overheden. De samenwerking tussen de Vlaamse musea en de federale wetenschappelijke instellingen verloopt moeizaam en moet bevorderd en gestimuleerd worden.

De SARC wijst op het feit dat het internationale luik weinig uitgewerkt is. Met het aanduiden van de cultureelerfgoedinstellingen, een instelling voor het ICE en de rol van FARO – zelfs al zit deze niet in het Cultureelerfgoeddecreet vervat – lijken de nodige handvatten verzekerd. De ondersteuning die de Vlaamse cultureelerfgoedinstellingen kunnen bieden, dienen nog wel geflankeerd te worden door aanvullende maatregelen en acties. Ze vraagt welke mogelijkheden er zijn.

Er wordt in het erfgoedveld gewerkt met functies en rollen. Diverse actoren merken op dat de functies niet gelijkwaardig gespecificeerd worden. Participatie wordt zo minder geduid dan bijvoorbeeld herkennen en verzamelen enerzijds en presenteren en toeleiden anderzijds. Cathy Coudyser vraagt de mening van de minister hierover.

Dat de basiswerking van de cultureelerfgoedorganisaties weer centraal komt te staan, noemt Cathy Coudyser essentieel en een goede evolutie. Iedereen moet daarop prioritair inzetten. Juist daar moet de inhaalbeweging gebeuren. Anders is het moeilijk om flankerende elementen in te brengen. Een duidelijk waarderingskader en methodologie zijn voor N-VA cruciaal, evenals het verder werken aan de inventarisering, het Collectieplan Vlaanderen en het afstotingsbeleid. Ook de nadruk op het activeren van cultureelerfgoedgemeenschappen met oog voor de vrijwilligers, vindt ze terecht.

Meer samenwerking binnen de sector is een aandachtspunt dat N-VA al eerder naar voren heeft gebracht naar aanleiding van de conceptnota. Samenwerking moet de versnippering tegengaan en de slagkracht vergroten. De aandacht voor het stimuleren van samenwerking en fusies is dan ook terecht. Cathy Coudyser vraagt of er effectieve resultaten van het regietraject kunnen worden voorgelegd.

Ook het financiële en het zakelijke beleid binnen de sector vergen aandacht. De Vlaamse overheid neemt voor de meeste cultureelerfgoedorganisaties minder financiële verantwoordelijkheid op dan in het Kunstendecreet. Het blijft essentieel om instellingen en organisaties te stimuleren en te ondersteunen in het aantrekken en uitbouwen van eigen financiële middelen. Dat er geen minimum aan wordt gekoppeld, begrijpt N-VA. De inkomstenstructuren van cultureelerfgoedorganisaties verschillen nogal.

De cultureelerfgoedsector dient ook de principes van goed bestuur te implementeren, maar er staat geen datum tegenover. In de kunstensector is er sprake van 2021. Ze vraagt welke termijn hiervoor vooropgesteld wordt.

Het Cultuurloket wordt hervormd. Een cultuurbrede insteek is goed, maar de cultureelerfgoedsector heeft wel enige vakspecificiteit. Het vergt sectorspecifieke knowhow en expertise. Ook dit verdient aandacht.

N-VA waardeert de prioriteit in de erfgoedronde voor de versterking van collectiewerking en uitvoering van functies bij musea, cultureelarchiefinstellingen en erfgoedbibliotheken. Trajecten rond waardering van collecties verdienen solide inzet. Qua collectieopbouw zijn er middelen van de Vlaamse overheid voor verdere

uitbouw, maar ook aanvullende financiering via legaten, schenkingen, successierechten en dergelijke nodig. Daar moet men verder werk van maken, alsook van de relatie tussen de cultureelerfgoedorganisaties en private collectioneurs.

Bij de functie 'toeleiden en presenteren' zijn opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van het hanteren van kwantitatieve criteria. Wat betreft de bezoekerscijfers, is vergelijking moeilijk als er niet overal op dezelfde manier gemeten wordt. In archieven is het aantal fysieke bezoekers minder van belang dan in musea. Bezoekerscijfers zijn één element, naast onder meer digitaal bezoek. Het Cultureelerfgoeddecreet streeft ernaar de hele samenleving te betrekken bij de werking.

De visienota vernoemt al twee cultureelerfgoedinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap en maakt ze daarmee tot topspelers. Ze moeten excelleren op het inhoudelijke en zakelijke vlak. Kan de minister op korte termijn duidelijkheid scheppen of dat de twee instellingen zijn voor de erfgoedronde of kunnen er meer zijn en komen ze in aanmerking? Andere spelers hebben blijkbaar de ambitie om door te groeien. Er is ook nog werk aan de winkel bij de twee genoemde instellingen. Bij het KMSKA is de verzelfstandiging nog een aandachtspunt. Bij het M HKA worden er vragen gesteld inzake de werking. In hoeverre kan het M HKA de criteria van het Cultureelerfgoeddecreet halen en de voorbeeldfunctie opnemen?

Is de beslissing om het Centrum Kunstarchieven Vlaanderen bij het M HKA te voegen een voorafname op de mogelijke beslissing over de dienstverlenende rollen op landelijk niveau? Waarom is er niet gewacht op de grote oefening rond die dienstverlenende rollen? Cathy Coudyser refereert opnieuw aan het regietraject. Vooral bij de LEOV's en de dienstverlenende organisaties is er aangestuurd op fusie en samenwerking. Een aantal heeft die oproep beantwoord: Heemkunde Vlaanderen, Familiekunde Vlaanderen, Resonant en Het Firmament. De VKC en het CAHF moeten hun werking verbreden. Dat Lukas Arts in Flanders niet meer in de oefening meegenomen wordt, vindt ze vreemd. De drie hebben al een samenwerkingsverband rond internationale profilering. Ze vraagt de minister of hij dit beleidsmatig kan verklaren.

Onderwijserfgoed wordt als een prioriteit vermeld. Ze vraagt naar de basis van deze beslissing. Van de sector verneemt ze dat er andere prioriteiten evengoed kunnen gelden, zoals het audiovisuele of het militaire erfgoed.

Cathy Coudyser breekt nog graag een lans voor het inzetten van voldoende middelen voor projectsubsidies. In een eerste fase betreft dit waarderingsprojecten en participatie. Voorts gaat het om middelen voor innovatie, experimenten en digitalisering. Dat hangt deels af van de langetermijnvisie.

Uitstel lijkt N-VA alvast geen optie. Men moet doorzetten, de erfgoedronde goed invullen en met de nodige extra middelen kansen bieden om echt nieuw beleid uit te voeren.

4. Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht hoort vooral nog veel zorgen omwille van onzekerheid. Hij begrijpt dat niet alles tegelijk behandeld kan worden. Hij vraagt hoe de minister die onzekerheden denkt te kunnen wegnemen, in dialoog met het veld.

Een belangrijk luik in de strategische visienota vindt hij de visie op de waardering van erfgoed in het collectiegericht denken. Iedereen en vooral de cultureelerfgoedorganisaties, -gemeenschappen en -beheerders, moeten nadenken over de te maken keuzes met het oog op de beperkte beschikbare middelen. Daaraan gelinkt vraagt de minister om activering van de cultureelerfgoedgemeenschappen

en vrijwilligers, om meer participatie in de zin van 'deel hebben in' en om meer diversiteit. Het creëren van draagvlak is noodzakelijk.

De bezoekerscijfers worden als criterium naar voren geschoven. Dit vertaalt zich in de functie 'verzamelen en erkennen'. De minister wil in dat kader een methodologie ontwikkeld zien voor systematische waardering. Klopt het dat het creëren van draagvlak en inspraak via participatie onderdeel uitmaakt van de methodologie? Op lange termijn ziet de minister een waarderingsinstrument dat de individuele erfgoedvormers overstijgt. Jean-Jacques De Gucht is het ermee eens dat elke organisatie omwille van de liefde voor de eigen collectie die ook het hoogst inschat. Met de beschikbare middelen is het evenwel beter een helikopterperspectief te hebben over de collectienoden. Hij vraagt hoe de minister dit ziet evolueren.

Het lijkt Jean-Jacques De Gucht duidelijk dat met het pleidooi van de minister om het publiek kwantitatief en kwalitatief in kaart te brengen en de nadruk op digitalisering en ontsluiting van erfgoed online, ook de registratie van kijkers online wordt aangemoedigd. Hij vraagt of dit een juiste interpretatie is en hoe onlinebezoekers geteld kunnen worden.

Voor het depotbeleid dat vanaf 2018 naar Vlaanderen overkomt, heeft de minister een globaal overzicht gevraagd om tot coördinatie en afstemming te kunnen komen. Jean-Jacques De Gucht beaamt dat er ook overleg nodig is met Onroerend Erfgoed. Hij vraagt of dit overleg is opgestart. Zijn er ook initiatieven mogelijk op korte termijn? Wat is de visie van de minister in het kader van de budgettaire realiteit?

5. Bart Caron

Bart Caron bemerkt in het algemeen in de sector wel een waardering voor de strategische visienota. Die getuigt van een open visie op de cultureelerfgoedwerking. Hij kan zich daar in essentie bij aansluiten. De ambities zijn hoog. De nota legt een aantal bijkomende verwachtingen op aan erfgoedorganisaties, zeker op pagina 27 onder de hoofding Uitgangspunten en principes voor cultureelerfgoedorganisaties in Vlaanderen. Bart Caron vindt dit prima. Tegelijk is er evenwel een grote achterstand in de basiswerking. Er is reeds tien tot vijftien jaar een status quo in de middelen en de ontwikkeling voor basiswerking. Dat geeft dilemma's die spanning veroorzaken op het beleid. Zonder extra input is het onmogelijk alles in één beweging aan te pakken. Er moeten derhalve keuzes gemaakt worden.

Die keuzes zijn soms helder, soms ook niet. Bart Caron klaagt die dubbelzinnigheid enigszins aan. De keuzes in de visienota die voorligt, zijn voor hem duidelijker dan de keuzes bij het Kunstendecreet. Dit is goed, maar soms is de ambitie zo breed dat ze niet haalbaar lijkt, zeker binnen de vijfjarige subsidieperiode.

Een duidelijke keuze is bijvoorbeeld gemaakt voor één organisatie voor het ICE en voor twee cultureelerfgoedinstellingen. Die keuze is juist en als er later een nieuwe procedure komt, staat er een wegwijzer in het decreet, het uitvoeringsbesluit en de visienota. Dit is positief.

Bart Caron ziet echter ook heel wat zaken die wantrouwen wekken. De procedures en de processen primeren op het culturele erfgoed. Er staan heel veel regels in. Het is zeer sturend. Er leeft enig wantrouwen in het veld omdat men de overheid verschillende zaken moet bewijzen, efficiënter moet werken en zakelijk beter moet presteren. Denkt de minister echt dat de organisaties dat al niet doen of daar niet naar streven? Kan er niet meer vertrouwen gegeven worden? De organisaties morsen niet met mensen, centen of collectie, al weet ook hij dat er wel eens fouten gebeuren. Als men een perfecte collectiebeschrijving of een perfect aankoop- en afstotingsbeleid wenst, dan zijn er wel wat middelen nodig.

De versnippering tegengaan en meer slagkracht verzekeren, beginnen volgens Bart Caron bij de bovenbouw. Daar bevindt zich alvast de versnippering. Het is niet de bedoeling om musea of archieven te fuseren. Dat traject loopt ook wel in lichtere mate, maar het begrip lijkt een eigen leven te leiden en de visienota biedt niet echt een uitweg. Zelf zou hij wat forser durven doorzetten. Er is een regietraject opgezet met de administratie. Hij vraagt om de conclusie te trekken. Hij acht die voorspelbaar. Voor hem mag de overheid her en der opleggen wie met wie best samengaat of fuseert. Het verhaal van de nieuwe dienstverlenende rol voor landelijke collectiebeherende organisaties dreigt de verwarring groter te maken als er geen helder schema is. De minister wil het engagement nemen om hiertegenover een vte met een werkingsbudget te plaatsen. Hoe gebeurt de regie daarvan? Hoe wordt dit in een samenhangend beleid vervat, aangestuurd en valabel gemaakt voor het hele veld?

Een ander positief punt is volgens Bart Caron de aandacht voor lokale besturen, zeker in het proces van besluitvorming. Er zijn vele lokale musea en erfgoedactoren. De dialoog in het complementaire beleid ziet hij graag doorgezet, niet alleen met het oog op de subsidieperiode, maar ook inhoudelijk.

Bart Caron somt een aantal termen op die gebruikt worden in de nota: dienstverlenende organisaties, de dynamische ruimte enzovoort. Dient dergelijk begrippengebruik de sector wel? Volgens hem vergroot deze terminologie juist de kloof met de samenleving. Een museum, een archief en een erfgoedcel zijn gewoon wat ze zijn. Hij weet dat het om decretale termen gaat die allicht zelf hun weg niet naar de maatschappij vinden, maar hij acht het toch belangrijk genoeg om dit te vermelden.

Er zijn veel ambities, maar de sleutel van het decreet ligt volgens Bart Caron in de middelen. De sector heeft nood aan een nieuwe inbreng van middelen. Heel veel lokale besturen en provincies hebben intussen veel geïnvesteerd. Het oude decreet was nog niet voor 80 percent uitgevoerd, omwille van het gebrek aan middelen. Hij denkt daarbij aan de erfgoedbibliotheken, de witte vlekken van de erfgoedconvenants en de collectiebeherende organisaties die moeten worden toegevoegd in een convenant. Al die lacunes moeten worden aangepakt om tot een voldragen, volwassen Vlaams cultureelerfgoedbeleid te komen.

Er is een aantal regionale archieven met kwaliteitslabel opgenomen in het decreet. De minister maakte via amendement nog een opening voor bepaalde stedelijk- of lokaalbestuurarchieven van culturele waarde. Bart Caron hoopt dat dit voortgezet wordt en dat ze niet door de mazen van het net vallen. Hij pleit ervoor om bij de inkanteling van de provinciale middelen en mensen de sector daarmee te versterken. De erfgoedconsulenten en anderen beschikken over competenties. Hij wil ze ingezet zien waar nodig.

De link met de onroerenderfgoeddiensten is zeer goed, maar er ontbreken wel links met het regionale beleid, de federale overheid en de federale instellingen. Ook de uitwerking van het internationale luik is beperkt. De link met het onroerende erfgoed is beperkt tot de IOED's. Daarmee laten het decreet en de visienota uitschijnen dat de ambities eigenlijk beperkt zijn en dus ook de middelen. Dat maakt ook duidelijk dat er ondanks de ambities nog wel wat stappen te zetten zijn die niet zijn ingecalculeerd. Bart Caron hoopt dat het decreet Regionaal Cultuurbeleid oplossingen biedt.

Wat betreft het depot- en het digitaliseringsbeleid vindt Bart Caron het jammer dat de visie op het digitale aspect er nog niet is. Het is een elementaire bouwsteen voor het erfgoedbeleid. Ook dat het depotbeleid niet verder geëxpliciteerd wordt, betreurt hij. 2023 is een wel heel verre horizon. Het wordt vooruitgeschoven naar een volgende beslisser.

Bart Caron waarschuwt voor een verwarring tussen functies en rollen. In de erfgoedcellenconvenants wordt een aantal collectiebeherende organisaties ingekanteld, zeker als ze DAC's of gesco's in hun werking hebben. Dit maakt dat er een oneigenlijk gebruik van de erfgoedconvenants ontstaat, al heeft hij wel begrip voor de opvangsituatie. Hij ziet alvast graag de kernopdrachten van de erfgoedconvenants gevrijwaard.

Voorts wordt in het decreet het aanwezige culturele erfgoed als criterium geponeerd voor cultureelerfgoedconvenants. Dit wordt bevestigd in de visienota. Bart Caron vraagt of hij ervan kan uitgaan dat er in elk regio van Vlaanderen voldoende cultureel erfgoed aanwezig is en dat sensibilisering voor cultureel erfgoed als spoor overal verder wordt doorgezet. Die elementen versmallen mogelijk de werking van de convenants. Hij refereert aan de recente Erfgoeddag die de geschiedenis van de zorg in de kijker zette via verhalen en de link met de zorg maakte. Het is een ultiem voorbeeld van de meerwaarde van erfgoedconvenants, van de geïntegreerde erfgoedwerking die onroerend-, roerend-, immaterieel- en andere erfgoedprocessen bijeen brengt, communiceert met mensen en verbindend kan zijn in de erfgoedwerking.

Bart Caron is blij dat de minister duidelijke keuzes maakt inzake de dienstverlenende rol op landelijk niveau. Hij gaat ervan uit dat de lijst het resultaat is van overleg in het regietraject en dat er zelfs al zicht is op welke organisaties welke rol zullen opnemen. Hij vraagt of er een schema beschikbaar is. Hij vraagt niet om namen, maar een aantal zaken lijkt hem evident omdat er niet veel alternatieven zijn, bijvoorbeeld op het gebied van militair erfgoed.

Bart Caron is alvast vragende partij om daarop een zekere regie uit te oefenen en er geen competitie van te maken tussen collectiebeherende organisaties die per se één vte willen hebben. Is één vte die voor heel Vlaanderen op een breed segment van cultureel erfgoed moet werken niet wat mager? Moeten er vijftien verschillende entiteiten met één vte zijn? Die versnippering zou men ongedaan moeten maken, tenzij er nauw aansluiting is bij de expertise van een collectiebeherende organisatie of als de toegankelijkheid voor veel actoren op het veld groot is. Daarmee wordt namelijk de meerwaarde aangetoond.

Ook inzake de projectsubsidies maakt de minister legitieme en duidelijke keuzes. De sector wil wel nog weten of er dan nog voldoende middelen overblijven voor echte innovatie en voor experiment.

Met het actieplan dat verdwijnt, vermindert volgens Bart Caron de administratieve last niet. Voor alles moeten dossiers en rapporten opgemaakt worden. Hij verwacht met de functies zoals ze zijn uitgewerkt ook meer vraag naar argumentatie en bewijslast. Hij pleit voor meer vertrouwen in het veld.

Bart Caron sluit zich aan bij de commissieleden die stellen dat het gevaarlijk is om bezoekerscijfers als criterium te hanteren. Er zijn te veel varianten en nuances die spelen: de ene bezoeker is de andere niet, qua leeftijd, qua interesse, qua lengte of diepgang van het bezoek. Een tijdelijke tentoonstelling is geen permanente exhibitie. Dergelijke cijfers vormen een val waar men niet in mag trappen. Als de cijfers te laag zijn, dan wordt er misschien nog maar eens een evenement georganiseerd, soms ten koste van het collectiebeleid, echte participatiebevordering of verhoging van de diversiteit in de bezoekersgroepen. Monitoring van de bezoekerscijfers is mogelijk om bijvoorbeeld goede categorieën te ontwikkelen en het publieksbereik te verbeteren. Zoals het nu beschreven is in de tekst van de visienota, gaat het om een louter kwantitatief gegeven. Dit is een stap terug. Men zou beter de functie 'participatie' bekrachtigen en alles op alles zetten om mogelijkheden te scheppen voor moeilijker te bereiken doelgroepen.

Artikel 52 in het uitvoeringsbesluit gaat over timing. Er komt een late beslissing vlak voor het begin van de subsidieperiode. Als de beslissing negatief is, dan is er geen tijd voor de organisaties om te anticiperen op ontslag.

Bij artikel 54 wordt gewag gemaakt van openstaande verbintenissen. Het gaat om uitbetaling van voorschotten en saldi. Bart Caron vraagt wat dit precies inhoudt.

In artikel 56 wordt bepaald dat, met het oog op het jaarlijkse toezicht, de minister nader kan bepalen welke kosten al dan niet in aanmerking komen voor subsidiëring. De bekendmaking hiervan gebeurt ten minste drie maanden voorafgaand aan de uiterlijke datum waarop de subsidieaanvraag wordt ingediend.

Artikel 67 behandelt de samenstelling van de besturen. Het bestuur moet worden samengesteld op basis van een aantal principes van goed bestuur, voor zover de organisatie over de desbetreffende organen beschikt. Geldt dat dan ook voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld voor erfgoedconvenants? Er is immers een regelgeving voor intercommunales die daarvan afwijkt. Geldt het ook voor lokale besturen, die soms aan een cultuurpact gebonden zijn of aan de decretale regels van een AGB of de federale regels van een vzw. Bart Caron vraagt dat Vlaanderen geen regels daaraan toevoegt. Het zou een slecht voorbeeld zijn en getuigen van bemoeizucht en planlast. Als men bedoelt dat andere regelgeving voorgaat, dan is er geen probleem.

Artikel 15 gaat over de evaluatie. Moet wie alleen een kwaliteitslabel heeft, zonder subsidie, ook een jaarverslag indienen?

Een passage in artikelen 10, 15 en 58, over evaluatie en kwaliteitslabel, keert terug en stelt dat evaluatie gebeurt door de administratie die zich eventueel laat bijstaan door externe experts. Bart Caron wil het begrip eventueel laten schrappen. Hij acht het in ieders belang dat er externe experts betrokken worden.

Bart Caron hoopt dat de bekommernissen over het uitvoeringsbesluit en over de visienota nog een plaats krijgen. Hij wil graag in de toekomst zien dat die laatste niet als definitief worden beschouwd. De input van de bespreking moet meegenomen kunnen worden in de finale versie.

6. Minister Sven Gatz

Minister *Sven Gatz* stelt dat hij allicht iets te optimistisch was bij de voorstelling van de visienota en het beeld dat alles stil was aan de andere kant. In de hoorzitting is de bezorgdheid aan de oppervlakte gekomen. De existentiële onzekerheid kan de minister niet wegnemen. Ze is intrinsiek aan de ronde. Men wil weten wat er moet gebeuren en gaat er dan gemakkelijk aan voorbij dat er al heel wat is gebeurd, zoals ontelbare overlegmomenten, die nog kunnen worden doorgezet. De minister gaat ook nog in op de zekerheid die men van een minister verwacht en de valkuilen die dat meebrengt inzake regels en planlast.

De sector is nu klaar om een dossier in te dienen, want het decreet maakt het mogelijk voor alle organisaties die zich willen inschrijven om dat ook effectief te doen. De minister raadt dan ook aan ervoor te zorgen dat men klaar is. Hij erkent dat alles elkaar wel heel snel opvolgt. De sector vraagt eigenlijk om aan te geven wat er nodig is om een goed dossier te hebben en wat ze best niet doen zodat ze niemand in de beoordelingscommissies of administraties op het verkeerde spoor zetten.

De minister stelt dat een organisatie in staat is om zichzelf te beschrijven vanuit de functies. Bepaalde functies bieden inderdaad meer handvatten dan andere. Zelfs bij relatief nieuwe of geëxpliciteerde functies kan men rond participatie en 'deel

hebben' aangeven wat men de volgende jaren wil en kan doen. De minister acht alle mensen uit het erfgoedlandschap bekwaam genoeg om te zeggen hoe hun organisatie eruit ziet qua functies en eventueel rollen. Men is niet verplicht om een rol op te nemen.

Op de achtergrond spelen twee andere keuzes. Voor de organisaties die al op een zeker niveau actief zijn – veeleer de landelijke en de cultureelerfgoedinstellingen – mikt men op excellentie inzake collectiebeherend vermogen, maar ook voor wat participatie betreft. Voor de anderen, maar niet uitsluitend voor hen, is de notie van de erfgoedgemeenschappen belangrijk. De bedoeling om zo goed mogelijk te zijn en zoveel mogelijk mensen te betrekken bij de erfgoedgemeenschap zit uitdrukkelijk in het decreet vervat. Dit staat los van hoe men de combinatie van functies en rollen als organisatie zou beschrijven.

De minister onderschrijft dat de hervorming gekoppeld is aan de inhaalbeweging voor de basiswerking. Het is niet de bedoeling dat daarin geen verandering komt, maar de begrotingsmechaniek heeft een bepaald ritme en daar moet men het mee doen. De minister herhaalt derhalve zijn engagement, dat nog concreet uitwerking moet krijgen. Hij bevestigt dat een vernieuwd beleidskader meer overtuigende argumenten biedt voor de sector en voor de minister om meer middelen binnen te halen.

De dossiervoorbereiding kan beginnen en de middelen moeten kunnen volgen na de beslissing over de ronde. Een belangrijk deel van de provinciale erfenis qua erfgoed zal dan al mee in de ronde betrokken worden, maar er komt zeker nog een tweede luik met het Regiodecreet. De andere elementen in de zuivere erfgoedwerking zijn even belangrijk en omvatten onder meer de erfgoedconvenants en de depots. Die volgen dus later. Niet alles kan tegelijk en dat moet volgens de minister ook niet. Hij gaat er evenwel niet van uit dat intussen geen initiatieven inzake depotwerking mogelijk zouden zijn of dat er geen conceptuele oefeningen kunnen worden opgezet.

De minister hoopt dat in regio's waar erfgoedconvenants minder ontwikkeld zijn of ontbreken, de dienstverlenende rollen van grotere organisaties alvast een zekere dynamiek kunnen aanzwengelen. Dit moet er ook voor zorgen dat ontwikkeling doorgaat tot er nieuwe beslissingen zijn over het depotkader en de convenants.

Er is enerzijds waardering en anderzijds zijn er ook nog losse eindjes. De minister is bereid om alle vragen te beantwoorden en het gesprek aan te gaan over het uitvoeringsbesluit. Er zijn nog kleine bijstellingen mogelijk. Zekerheid bieden, kan hij evenwel niet. Hij waarschuwt ervoor om in een intens overlegproces zoals hij hanteert, steeds verder te gaan met vragen. Alles wordt steeds preciezer en de handvatten worden groter maar bij nadere lezing van het decreet blijkt het de zaken toch te compliceren. Hij wil in elk geval wijzen op dat spanningsveld, aangezien men twee zaken tegelijk vraagt: alles zo eenvoudig mogelijk maken en zoveel mogelijk vertrouwen geven aan de sector. Diezelfde sector stelt dan dat het allemaal te vaag is en dat ze meer duidelijkheid willen om hun dossier te kunnen schrijven. Nadien luidt het dat de planlast te groot is geworden.

Het actieplan is weggefallen, wat een directe reductie van de planlast meebrengt, maar de minister gelooft best dat dat deels ongedaan wordt gemaakt door andere elementen zoals repliek en verhaal, die de sector dan weer vraagt. Hij stelt dat die vraag dan ook niet onterecht is. Alles is volgens hem wel een gevolg van een doordacht proces.

De twee cultureelerfgoedinstellingen die op dit ogenblik zijn geselecteerd, zijn inderdaad een voorafname evenwel zonder vrijbrief, omdat ze de omvang en het potentieel hebben om daarop rechtmatig aanspraak te kunnen maken. Zoals

gevraagd, zal hij bekijken hoe het onderscheid met de landelijke organisaties op korte en langere termijn kan gemaakt worden. De minister maakt een vergelijking met de kunstensector en stelt dat er ook wel goede redenen zijn waarom De Vooruit een kunsteninstelling is en het Kaaithheater niet. Hij beschikt over cijfergegevens in dat verband, maar dan krijgt hij verwijten over het belang dat aan cijfers wordt gehecht. Hij wil alleen aantonen dat beslissingslijnen heel dun zijn. Men moet op zeker ogenblik beslissen en dat zit in een voortschrijdend proces. Men gaat nu van start met twee instellingen die onder de noemer van cultureelerfgoedinstelling mogen werken. In de loop van de tijd kunnen er meer die weg op gaan, stelt de minister, misschien al tijdens de volgende beleidsperiode. Men kan die ambitie in elk geval uiten, dit in tegenstelling tot de kunstensector. Daar wordt men gevraagd. De minister sluit niet uit dat ook voor die sector andere conclusies worden getrokken.

De visienota over digitalisering is gepland voor het najaar van 2017. Sommigen in de sector vragen wat ze moeten doen. Anderen zijn er al mee bezig. De toekomst is al begonnen. De SARC vraagt of er middelen zijn voor digitalisering, maar zou, indien ze de minister dit advies inzake digitalisering geeft, in staat moeten zijn een visienota te schrijven rond digitalisering. De minister erkent dat Vlaanderen in bepaalde dingen vooroploopt. Qua digitaliseringsbeleid behoort Vlaanderen echter zeker niet tot de besten van de klas. Hij heeft in Canada inspiratie opgedaan. Vlaanderen is vooralsnog bezig met inventarisering. Voor de redding van het VIAA krijgt de minister gelukwensen. Een sprong naar digitaal beleid vergt nog enige tijd. Toch zijn er organisaties die ter zake al initiatieven nemen. De overheid zal niet de digitalisering bepalen, maar bekijkt wat er op het terrein al gebeurt, en dat niet vanuit een goodpracticeprincipe. Dat is te snel achterhaald in het geval van digitalisering. De ErfgoedApp, die gelanceerd werd met een voorstelling in het M HKA, is van onderuit gegroeid. De overheid stond enkel in voor een zekere financiering. Men wil nu met het M HKA nagaan of de app de verwachtingen heeft ingelost of niet en waarom sommige zaken wel en andere niet werken. Dat is essentieel voor de digitaliseringsnota. De grenzen van wat cultuur en digitalisering kunnen betekenen, zijn nog nergens bereikt. Hij begrijpt wel dat er in vele dossiers een digitaal element als een versterkende factor zal worden ingebouwd.

Voor de indenniteitsregeling is het stockverzekeringsonderzoek in volle gang. De minister laat dat niet los. Men kan alvast bij de minister, bevoegd voor Financiën, polsen naar zijn principiële punt. Het betreft een collegiale beslissing van een regering maar het publiek debat kan gevoerd worden op grond van dat standpunt.

De minister had graag de visie op digitalisering en de indenniteitsregeling meer uitgebreid opgenomen in de visienota, maar de timing spoort niet altijd.

Wat betreft de bovenbouw, herhaalt de minister dat de rol van FARO niet in het gedrang komt, wel integendeel. Er zullen in die rol weinig of geen veranderingen zijn. Het moet mogelijk zijn om in juni 2017 de richting en het tempo van de aanpak voor de werven inzake de bovenbouw aan te geven. Dat gaat voorbij aan het Cultureelerfgoeddecreet. Dat de minister uitdrukkelijk zei dat FARO niet verdwijnt omdat het niet in het decreet is opgenomen volstond niet, en nu het ter sprake komt in de visienota, klaagt men dat er nog altijd geen zekerheid over het voortbestaan is en men de minister alleen maar moet geloven. De minister verzekert dat de mensen van FARO een rol spelen in de hervorming. Het steunpunt bemiddelt onder meer in de toenadering tussen Familiekunde en Heemkunde. Dat gaat over middelen maar vooral om inhoud en bedrijfsculturen.

De minister vindt het interessant dat hij te horen krijgt dat de overheid meer moet zeggen wie met wie fusies moet aangaan. In die zin is hij niet liberaal genoeg, maar anderzijds luidt dan de kritiek dat hij te liberaal is als hij de versnippering niet aanpakt. De minister probeert een werkbare middenweg te vinden.

Er werd gevraagd naar de nazorg voor de organisaties die hun subsidie verliezen. De minister wijst er op dat de kans dat organisaties in de erfgoedsector hun subsidies verliezen bijzonder gering is. Dat lag anders in de kunstensector, waar men bij voorbaat duidelijk maakte dat er minder moesten zijn. Er zal in dezen wel duidelijk samengewerkt of gefusioneerd worden, maar de minister ziet het niet escaleren in een vermindering van bijvoorbeeld 20 percent van het aantal organisaties. Hij beseft evenwel dat dit een gevaarlijke uitspraak is.

Het bedrag dat de Inspectie van Financiën op de inhaalbeweging zet, vindt de minister een interessant objectief ijkpunt. Het kwam overeen met de inschatting van het kabinet. Men bekijkt hoe de nodige inspanningen kunnen worden geleverd.

De vraag werd gesteld wie er welke dienstverlenende rollen zal indienen en wie met wie zal samenwerken. Men gaat ervan uit dat een aantal gesprekken in het regietraject dermate intensief waren dat men al een voorspelling zou kunnen doen. De minister wijst erop dat het om indiening gaat en niet om opbod. Pas bij indiening van de dossiers zal blijken wie het ook effectief doet. Dat was volledig de logica van het regietraject, dat nog niet is afgerond. De organisaties kunnen het debat over de rollen in de zomer afronden en dan begint het opstellen van de dossiers. Dat loopt en dus heeft het regietraject alvast de doelstellingen bereikt.

De minister schrijft nog geen minimumpercentages inzake aanvullende financiering in het decreet of de visienota in. De kunstensector beschikte over meer van de nodige instrumenten. Voor erfgoed zit men nog midden in de inhaalbeweging voor de basiswerking en -financiering. Men moet streven naar bijkomende instrumenten, maar dat kan pas in een volgende ronde.

De principes van goed bestuur moeten voor de cultureelerfgoedinstellingen van bij aanvang helemaal goed zitten. Voor de andere organisaties moet dat in de loop van de beleidsperiode in orde gebracht worden. Dat lijkt de minister een werkbaar tempo.

Met betrekking tot de modernisering van de bezoekersinfrastructuur van het M HKA is er meteen een inhoudelijke opdracht gekoppeld aan de kunstenaarsarchieven. Het blijft een discussiepunt: ofwel is het een voorafname, ofwel gebeurt het niet meteen en is het ook niet goed. Er kwamen alleszins heel wat fijne reacties op.

Bezoekerscijfers als criterium hanteren, betekent niet een stap achteruitzetten. De minister beschouwt bezoekerscijfers als één element in het dossier, niet als het doorslaggevende. Het digitale aspect en participatie zijn andere belangrijke elementen, net als het creëren van draagvlak. Het erfgoedbeleid kan er niet van losgekoppeld worden. De bezoekerscijfers bepalen mee het draagvlak. Dat doen ze niet alleen, maar ze helpen het te meten. Ze leveren tevens politiek draagvlak aangezien vele instellingen en organisaties lokaal verankerd zijn en een relatie met lokale besturen hebben. De minister verwacht van de erfgoedsector alvast niet dat men via allerhande evenementen de cijfers opkrikt, al is er voor hem niets mis met activiteiten die het publieksbereik verbreden. Wie een scholenwerking wil realiseren of moeilijke doelgroepen wil bereiken, heeft er een goede maatstaf in. De minister noemt het allemaal een weging zonder duidelijk overwegend element. Er zitten wel verrassingen bij de cijfers van de bezoekersaantallen per erfgoedorganisatie. De cijfers worden bezorgd. Maar het zal alleszins geen exclusieve of doorslaggevende factor zijn.

Er zijn heel wat sectoreigen begrippen en definities, maar dat was ook zo in andere decreten. Het decreet is een beleidsdocument. De minister heeft nooit een theater verboden om zich theater te noemen, of kunstencentrum. Men noemt zich naar het publiek toe hoe men wil. Het interne terminologiegebruik heeft niets te maken met de positionering naar het brede publiek.

Wat betreft de planlast, wil men proberen om via het kiosksysteem de gebruiksvriendelijkheid voor het indienen van dossiers te optimaliseren. De administratie werkt daaraan.

De term 'openstaande verbintenissen' laat toe om de bedragen die een organisatie tegoed heeft, in mindering te brengen van de subsidies die worden uitbetaald. Zo is het mogelijk dat een organisatie een projectsubsidie niet volledig aanwendt en dus een som zou moeten terugbetalen. Die terugbetaling kan gewoon verrekend worden op de werkingssubsidie. Juristen noemen het schuldcompensatie. De minister hoopt alvast dat het een administratieve vereenvoudiging inhoudt en geen complicatie.

De minister meent dat aanvulling of amendering van de visienota alleen maar tot verwarring leidt en wil daar niet aan beginnen. Zoals een memorie van toelichting onlosmakelijk deel is van een decreet en de parlementaire bespreking kan worden nagelezen bij interpretatieproblemen, zo geldt dat ook voor de visienota. De minister stelt dat men de debatten dus ook als verklarend element kan hanteren indien nodig.

De afstemming van het uitvoeringsbesluit en de onzekerheden worden week na week verder bekeken. De cyclus van overleg en dialoog is nooit afgelopen.

7. Caroline Bastiaens

Caroline Bastiaens hoort graag dat het debat integraal deel uitmaakt van hoe men het decreet en de toepassing ervan moet interpreteren. Dat is belangrijk, maar ze meent dat het cruciaal is dat de finale losse eindjes in dialoog met de sector nog kunnen worden aangepakt. Ze ziet nog waardevolle elementen in het advies van de SARC.

Ze vraagt bijzondere aandacht voor de beoordelingscommissies en verwijst naar de gelijklopende discussies in het kader van het Kunstendecreet. Een evenwichtige samenstelling met de juiste experts en een correcte mate van onafhankelijkheid zijn elementair.

Wat betreft de bezoekerscijfers en de nuancering die de minister aanbracht, vindt Caroline Bastiaens dat ze slechts één element uitmaken en dat het vooral gaat om publieksverbredende acties en het zoeken naar draagvlak. De bezoekerscijfers zijn daarin dan richtinggevend. Ze is ervan overtuigd dat publieksverbreding iets anders inhoudt dan de afmeting aan bezoekerscijfers. Sommige doelgroepen zijn moeilijker te bereiken. Het belangrijkste is de intentie om draagvlak te vinden. Ze vraagt of de minister dit kan bevestigen.

8. Yamila Idrissi

Yamila Idrissi had aanvankelijk bijna begrepen dat de minister eindelijk de existentiële onzekerheid van de sector erkende, maar ziet nu in dat ze het jammer genoeg mis had. Ze heeft het gevoel dat de minister de bal gewoon terugkaatst. Hij zegt eigenlijk dat de sector al klaar moet zijn om een dossier in te dienen. Ze kan hem zelfs volgen als hij meent dat dat niet in de visienota thuishoort. Ze vindt wel dat hij in een aparte nota aan de sector de prioriteiten kan verduidelijken. Men moet vermijden dat het verwordt tot een kip-en-eiprobleem. De criteria en de visienota zijn nodig om een dossier te kunnen opstellen en een digitaliseringsbeleid te kunnen voeren. Een minister bevoegd voor Cultuur moet de richting van het digitaliseringsbeleid aangeven, zeker in de wetenschap dat Vlaanderen al achterop hinkt. De minister zou kunnen verduidelijken wat er minimaal nodig is, zonder verdere uitwerking. Zijn antwoord schiet volgens haar tekort.

Tegelijk is Yamila Idrissi tevreden dat de minister de losse eindjes in het uitvoeringsbesluit wil aanpakken. Ze vraagt wat hij hier juist mee bedoelt, gezien de vele opmerkingen.

Wat betreft de overgangsmaatregelen voor organisaties die mogelijk een negatieve beslissing krijgen, gaat Yamila Idrissi niet meteen uit van een doemscenario, maar ze ziet in het uitvoeringsbesluit geen overgangsmaatregel. Als er één geval is, dan is dat al te veel. Ze is wel blij te horen dat de cultureelerfgoedinstellingen kunnen uitbreiden. Ze vraagt om de existentiële ongerustheid van de sector ernstig te nemen. Ze willen stappen vooruit zetten en ziet zaken die dat bemoeilijken.

Voor de indenniteitsregeling begrijpt Yamila Idrissi dat ze de minister bevoegd voor Financiën en Begroting moet aanporren. Ze vraagt of dat klopt.

9. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser vindt extra inzicht in de antwoorden van de minister en bevestigt het vertrouwen. Ze meent dat de politiek nu ook alle vertrouwen moet schenken aan de cultureelerfgoedorganisaties. Ze zijn rijp en hebben alles in handen om een goed dossier op te stellen. Ze mogen voldoende ambitieus zijn over wat ze willen bereiken.

Met betrekking tot het complementaire beleid hoort Cathy Coudyser de suggestie om voor de erfgoedconvenants gebiedsdekkend te werken. De visienota neemt de optie om eerst te bekijken of er voldoende waardevol erfgoed is qua stukken en organisaties die ermee bezig zijn, en in die regio's waar de zaadjes al geplant zijn, te werken met de erfgoedconvenants. De samenwerking met de IOED in een regio van 85.000 inwoners vindt ze zeer goed. In de komende beleidsperiode moet men nog niet rekenen op gebiedsdekking. Ze is er wel van overtuigd dat er voldoende dienstverlenende rollen en organisaties zijn om de regio's waar er nog geen convenant is ondersteuning te bieden in de sporadische erfgoedwerking. Het lijkt haar mogelijk stappen voorwaarts te zetten in die zin.

Cathy Coudyser sluit zich aan bij de opmerking van Caroline Bastiaens over de beoordelingscommissies en beoordelaars. N-VA volgt daarin het advies van de SARC, ook wat betreft de samenstelling van de adviescommissie.

Er komen zeker vragen over de indenniteitsstockverzekering.

10. Bart Caron

Bart Caron vraagt wat de minister met het begrip 'eventueel' bedoelt en of hij dat wil weglaten. Ook over de regeling onder de zin die met 'voor zover' begint en die verband houdt met het kwaliteitslabel wil hij nog graag een antwoord over het betrekken van experts. Wat houdt 'voor zover' in als het gaat over de aan andere openbare besturen gerelateerde besturen met eigen regelgeving zoals AGB's, intercommunales enzovoort?

Tot slot rest er nog de vraag of organisaties die alleen een kwaliteitslabel hebben, en geen subsidie, ook een jaarverslag moeten indienen.

Met betrekking tot de visienota en de experimentele middelen wil Bart Caron weten of er nog ruimte zal zijn voor andere experimentele projectaanvragen in het kader van projectsubsidies.

Hij heeft niet gevraagd om de erfgoedconvenants meteen gebiedsdekkend te maken in heel Vlaanderen. Hij wil weten of er een groeimogelijkheid is.

Wat betreft de digitalisering, moet men ervoor zorgen dat alles wat zal gebeuren inzake digitale werking en databaseontwikkelingen zo breed mogelijk inzetbaar is voor de hele erfgoedsector, ontsluitbaar voor het publiek en toepasbaar in wetenschappelijk werk. Vlaanderen reikt daarvoor het kader aan. Men moet daarin niet zijn eigen ding doen, want dat belemmert de uitwisselbaarheid.

Een goede liberaal schrijft niet te veel regels voor, stelt Bart Caron. Maar een liberaal die stelt dat er nood is aan minder versnippering en aan efficiëntieversterking, zet door en beslist waar er fusies moeten komen.

Bart Caron is niet blind voor bezoekerscijfers, maar wil niet dat dit getal een uitsluitend criterium is of de erkenning van een instelling in het gedrang kan brengen. Hij ziet liever een bepaling die vraagt om in het beleidsplan op te nemen hoe men welk publiek wil bereiken en welke inspanningen er zullen geleverd worden om het bereik te vergroten en te verdiepen.

11. Minister Sven Gatz

Minister *Sven Gatz* herhaalt dat de bezoekerscijfers geen exclusieve voorwaarde zijn voor erkenning of subsidiëring. Hij volgt volkomen de interpretatie van Bart Caron en Caroline Bastiaens.

Voor het uitvoeringsbesluit volgen er nog gesprekken met de sector om de resterende vragen te beantwoorden. Er kunnen nog kleine aanpassingen aan het uitvoeringsbesluit gebeuren.

De beoordelingscommissies worden zeer belangrijk. De oproep loopt nog tot 15 mei 2017. Dan worden de kandidaturen bekeken en wordt er bepaald hoe de verdere organisatie zal lopen. De minister is bereid daarop nog terug te komen. Hij heeft een gesprek gevoerd met de voorzitters van de beoordelingscommissies van de kunstensector over bijsturing van de beoordeling. Bepaalde zaken kunnen meegenomen worden over de grenzen van alle sectoren.

De minister stelt niet dat de sector klaar moet zijn, maar wel dat men al kan beginnen met een dossier op te stellen.

Hij bevestigt de interpretatie over de indenniteitsregeling, maar verzoekt om de vraagstelling in de Commissie voor Financiën op de juiste manier te doen en de juiste begrotingstechnische elementen te hanteren, die van belang zijn in het kader van de ESR-regeling. De minister besluit dat het vooral van belang is de vinger te leggen op de juiste hinderpalen om ze dan mogelijk uit de weg te ruimen.

Het decreet stipuleert dat men zich voor de beoordeling kan laten bijstaan door experts. Voor wat de kwaliteitslabels betreft, is dit niet zo, voor de projecten wel. Daarom is de term 'eventueel' in de visienota toegevoegd. De tekst van het decreet primeert en is duidelijk.

Naast de prioriteiten voor de projectsubsidies kunnen zeker ook aanvragen voor experimentele projecten ingediend worden.

12. Bart Caron

Bart Caron herhaalt dat er geen rechtsregels bepaald worden voor openbare besturen die afwijken of bovenop regels komen die bestaan in respectieve decreten voor intergemeentelijke samenwerkingen, AGB's enzovoort. Hij meent dat dat aangepast moet worden in het uitvoeringsbesluit of dat men gewoon moet duiden wat men bedoelt met de zin die begint met 'voor zover'.

Hij vraagt of er volgens de minister ruimte is voor de erfgoedconvenants om een gestage groei in Vlaanderen te realiseren.

13. Minister Sven Gatz

Minister *Sven Gatz* stelt dat dat een vraag is naar financiële elementen, maar dat het kan. Hij herhaalt dat de prioriteit ligt bij de inhaalbeweging voor de basiswerking. Sommige aspecten zijn allicht nog niet duidelijk. Misschien kan er wel nog wat gebeuren met betrekking tot dienstverlenende rollen van collectiebeherende organisaties en gebiedsdekking in een gebied. In functie van de ronde voor de verlenging van de nieuwe erfgoedconvenants zal er dan vraag zijn naar het al dan niet voorzien van nieuwe middelen. De minister kan op die zaken geen voorafname doen, aangezien ze niet in de lopende beleidsperiode vallen. Een groeisce- nario acht hij evenwel altijd mogelijk. De minister meent dat iedereen te vinden is voor een evolutie naar gebiedsdekkende erfgoedconvenantwerking, al dan niet in overlap met dienstverlenende rollen van andere organisaties. 'Mogelijk' en 'wense- lijk' vallen soms samen.

Bart CARON,
voorzitter

Yamila IDRISSE
Cathy COUDYSER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGB	autonoom gemeentebedrijf
CAHF	Contemporary Art Heritage Flanders
DAC	derde arbeidscircuit
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
FoCI	Fonds Culturele Infrastructuur
gesco	gesubsidieerde contractueel
ICE	immaterieel cultureel erfgoed
IOED	intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
LEOV	Landelijke Expertisecentra cultureel erfgoed en Organisaties volks-cultuur
M HKA	Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen
OCE	Overleg cultureel erfgoed
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
VIAA	Vlaams Instituut voor Archivering
VKC	Vlaamse Kunstcollectie
vte	voltijdsequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk